

System operacyjny DOS

1. Które wersje Windows są systemami operacyjnymi a które nakładkami na DOS:

W95 i nowsze - SO

2. Wersje DOS: PCDOS, MSDOS, DR-DOS, FreeDOS

3. Nazwa pliku w DOS i rozszerzenie - znaki dopuszczalne, ograniczenia:

Nazwa może składać się z 1 do 8 znaków, między którymi nie mogą występować odstępy.

Nazwa może być poszerzona o człon zwany rozszerzeniem.

Rozszerzenie może zawierać od 1 do 3 znaków. Rozszerzenie oddzielamy od nazwy kropką (.).

Ani w nazwie ani w rozszerzeniu nie mogą występować znaki o kodzie dzies. ≤ 32 (20H).

Nie dopuszcza się również znaków: . , " \ / [ ] : | < > + = ; ,

Nazwa powinna w miarę możliwości odzwierciedlać zawartość informacji zapisanej w tym zbiorze.

4. Programy wykonywalne i kolejność ich uruchomienia, bez podawania rozszerz.:

COM, EXE, BAT

5. Budowa DOS (BIOS, IO.SYS, MSDOS.SYS, COMMAND.COM, polecenia zewnętrzne, Config.sys, Autoexec.bat..

System operacyjny DOS tworzą programy:

- moduł BIOS, umieszczony w pamięci ROM, który zapewnia obsługę podstawowych operacji we/wy i wczytuje pozostałą część systemu z dysku

- pliki IO.SYS, MSDOS.SYS, COMMAND.COM,

- polecenia zewnętrzne systemu - pliki dyskowe (na ogół w katalogu DOS)

- 2 dodatkowe zbiory, tworzone przez użytkownika: CONFIG.SYS i AUTOEXEC.BAT

(nie muszą być, jeśli mają być ładowane, to muszą być w katalogu głównym)

Pliki IO.SYS, MSDOS.SYS lub w wersji PC-DOS: IBMBIO.COM i IBMDOS.COM to tzw. pliki ukryte

- niewidoczne pod DOS.

6. Polecenia wewnętrzne a zewnętrzne w DOS

Główny moduł systemu operacyjnego DOS to program o nazwie COMMAND.COM, ładowany do pamięci komputera w procesie jego uruchamiania.

Program ten realizuje podstawowe polecenia systemu operacyjnego DOS, zwane poleceniami wewnętrznymi.

7. Pliki ukryte w DOS: *Pliki IO.SYS, MSDOS.SYS*

8. Nazwy dysków i urządzeń w DOS oraz wolumenów sieciowych:

Nazwy urządzeń:

A:, B: - stacje dyskietek

C:, D:... - dyski stale (lub partycje dysków lub wolumeny sieciowe)

NUL lub NUL:- urządzenie puste

CON, CON: - konsola (klawiatura przy czytaniu, ekran przy pisaniu)

PRN, PRN:, LPT1 - drukarka pierwsza

LPT2 - drukarka2

AUX, COM1 - złącze szeregowo 1

COM2 - złącze szeregowo 2

9. Polecenia wewnętrzne - rezydentne, zawarte w pamięci operacyjnej komputera (RAM) aż do wyłączenia, zawarte w Command.com

COMMAND.COM procesor poleceń reaguje na polecenia wpisywane przez użytkownika na klawiaturze - jeżeli polecenie jest częścią systemu operacyjnego lub jest zrozumiałe dla procesora zostaje wykonane.

Plik COMMAND.COM zawiera tzw. wewnętrzne procedury SO (**dir, copy, type, rem, pause, path, exit**)

COMMAND.COM składa się z trzech części:

- pierwsza rezydentna ładuje się do pamięci po IO.SYS i MSDOS.SYS
- druga sprawdza czy istnieje plik AUTOEXEC.BAT
- trzecia pół-rezydentna ładuje się w górnych obszarach pamięci konwencjonalnej i jest usuwana w przypadku gdy pamięć jest potrzebna do załadowania programu.

Kilka najprostszych poleceń wewnętrznych systemu DOS

CLS - wymazanie ekranu i przemieszczenie kursora w lewy górny róg ekranu

A: C: - polecenie zmiany napędu bieżącego

VER - wyświetlenie na ekranie wersji systemu operacyjnego

DATE - wyświetlenie na ekranie bieżącej daty oraz komunikatu zachęcającego do jej zmiany

TIME - wyświetlenie na ekranie aktualnej godziny z możliwością jej zmiany

VOL - wyświetlenie na ekranie nazwy bieżącego dysku

DIR - wyświetlenie listy plików i podkatalogów danego katalogu

DIR/p - pokazuje listę plików w kolejnych ekranach

DIR/w - lista wyświetlana jest na ekranie w 5 kolumnach

Przykład: DIR C:*.COM - wyświetla wszystkie pliki z rozszerzeniem COM znajdujące się na dysku C

DIR A*. - wyświetla wszystkie katalogi zaczynające się na literę "a" w danym katalogu

MD - tworzenie katalogu

Przykład: MD SKLEP - tworzy podkatalog Sklep (w katalogu głównym jeśli jest on bieżący)

CD - zmiana katalogu bieżącego

Przykład

CD WINDOWS - powoduje przejście do katalogu WINDOWS (jeśli jest on podkatalogiem katalogu głównego)

CD\ - powoduje przejście do katalogu głównego

CD.. - powoduje przejście do katalogu nadrzędnego względem katalogu bieżącego

RD - usuwanie katalogu

Przykład RD C:\SKLEP\CHEMIA - kasuje katalog CHEMIA znajdujący się na dysku C w katalogu SKLEP

RD SKLEP - kasuje katalog SKLEP znajdujący się na w bieżącym katalogu

Uwaga! - kasowany katalog nie może zawierać żadnych plików (trzeba je wcześniej usunąć). Nie można usunąć katalogu bieżącego (trzeba wyjść z niego do katalogu nadrzędnego)

Polecenia zewnętrzne - ładowalne programy z dysku, w postaci plików o rozszerzeniach .COM i .EXE

Przykłady: TREE – wyświetlenie drzewa katalogów; DELTREE – usuwanie katalogu wraz z plikami; UNDELETE – przywrócenie usuniętych wcześniej plików; FORMAT A: – formatowanie dyskietki w napędzie A:

10. Katalogi a pliki, kiedy powstaje katalog główny. Katalogi mogą zawierać pliki. Katalog główny powstaje przy formatowaniu dysku.

Spis treści dysku nazywamy k a t a l o g i e m.

Może on (ale nie musi) tworzyć strukturę przypominająca drzewo, stąd drzewo katalogów.

Porównując spis treści książki z katalogiem dysku widzi się wiele podobieństw.

Nie podaje się jedynie numeru strony, bo system operacyjny czuwa nad tym, w jakim miejscu na dysku są zapisane katalogi i pliki.

11. Polecenie formatowania nie pozwalające odzyskać zawartości dysku po formatowaniu

FORMAT A:/S - formatowanie z przeniesieniem systemu operacyjnego

FORMAT A:/U - kasuje wszystkie informacje bez możliwości odzyskania

FORMAT /? - informacje o poleceniu format

12. Tworzenie pliku tekstowego w DOS bez edytora, jak go zapisać na dysk (sekwencja znaków)

COPY CON plik; piszemy kolejne linie tekstu, **Ctrl Z** – kończy pracę i zapisuje plik na dysku

**13. Przejście do katalogu nadrzędnego oraz głównego: CD .. ; CD **

14. Usuwanie pliku oraz usuwanie katalogu, kiedy katalog można usunąć:

DEL – usuwanie pliku, **RD** – usuwanie katalogu – musi być pusty

15. Wyświetlanie zawartości pliku - różne metody (bez edytora):

TYPE, MORE < Plik, TYPE plik |MORE

16. Zmiana nazwy pliku: REN stara nazwa nowanazwa

17. Wierne kopiowanie dyskietki: DISKCOPY

18. Kopiowanie całych katalogów z zawartością: XCOPY

19. Atrybuty plików i ich zmiana, Ukrycie pliku - jak to zrobić: ATTRIB

Opcja **/S** - polecenie dotyczy wszystkich plików w podkatalogach

+R ustawia atrybut zbioru R (tylko odczyt).

-R przywraca atrybut zbioru R/W (odczyt/zapis).

+a ustawia atrybut archiwizacji

-a usuwa atrybut archiwizacji

+s ustawia atrybut plik systemowy

-s usuwa **-"**

+h ustawia atrybut plik ukryty

-h usuwa **-"**

20. Czy polecenia DOS należy pisać dużymi lub małymi literami czy nie ma to znaczenia – **nie ma znaczenia**

21. Polecenie do sprawdzenia wolnego miejsca na dysku C: **CHKDSK C:**

22. Tworzenie katalogu **MD katalog**

23. Drukowanie pliku dane.txt na drukarkę PRN (LPT1) - różne metody:

PRINT dane.txt, COPY dane.txt PRN

TYPE dane.txt > PRN

24. **Znaki * oraz ?**: Symbole grupowe: * - zastępuje dowolną grupę znaków; ? - zastępuje pojedynczy znak

25. **Formatowanie dyskietki 5.25"** typu DD w napędzie A: typu HD, z plik. systemowymi:

FORMAT A:/4 /S

26. **Polecenia wsadowe** – przykłady:

COPY CON: A:\MOJPLIK.BAT

ECHO OFF

FORMAT A:

MD A:\DOS

COPY C:\DOS*.EXE A:\DOS

DIR/W A:\DOS

PAUSE

CLS

ECHO Plik wsadowy jest poprawny

PAUSE

REM Uruchomienie w nagrodę gry TETRIS

C:\GRY\TETRIS\TETRIS.EXE

^Z

27. Pliki config.sys i autoexec.bat

Plik konfiguracyjny CONFIG.SYS

Zadaniem tego pliku jest **ustawienie wielu parametrów pracy systemu**, których nie można zdefiniować w inny sposób, dlatego znaczenie tego pliku jest ogromne.

W pliku Config.sys umieszcza się m.in. - programy obsługi niestandardowych urządzeń, np. myszy;
- niektóre parametry systemu operacyjnego, jak np. format wyświetlania daty i czasu, liczbę buforów w pamięci przy operacjach zapis/odczyt dysku, ilość plików, do których system operacyjny może mieć jednocześnie dostęp; - organizacje pamięci operacyjnej powyżej 640 KB.

Plik wsadowy AUTOEXEC.BAT

Jego **zadaniem** jest **ułatwienie pracy użytkownikowi, wykonanie za niego tych czynności, które musiałby wykonać sam po zgłoszeniu się systemu.**

Jest wykorzystywany m.in. do: - określenia ścieżki dostępu do plików; - zmiany formy zachęty (promptu); - wyświetlania wersji DOS, daty,

28. **Pomoc w DOS, skierowanie wyników do pliku: help, polecenie/?, polecenie/? > plik**

29. **Wersja DOS lub innego systemu operacyjnego - jakie polecenie w DOS: VER**

30. **Wyświetlić w porządku alfabetycznym katalogi i pliki na dysku C:**

DIR/ON; DIR/ON/S; TREE/F | MORE

31. **Wierna kopia dyskietki: DISKCOPY A: A:**

32. **Pliki wykonywalne, kolejność uruchomienia, gdy są pliki o tych samych nazwach a różne rozszerzenia: COM, EXE, BAT**

33. **Przełączanie na klawiaturę amerykańską i narodową: Ctrl Shift**

34. **Rozszerzenia zastrzeżone zwyczajowo: COM, EXE, BAT, BAK, PAS, BAS, C, SYS, TXT**

Istnieje wiele rozszerzeń, zastrzeżonych zwyczajowo dla zbiorów określonych typów:

- **SYS** - plik systemowy

- **PAS** - programy w Pascalu

- **FOR** - programy w Rortran

- **BAS** - programy w Basic

- C -"- C

- PRG -"- DBASE, Clipper

- LSP -"- LISP

- BAK - kopie zapasowe, poprzednia wersja

- BIN - binarne

- ASM - programy w asemblerze

- LIB - biblioteki programów

- OBJ - kody wynikowe asemblera lub kompilacji

- TMP - tymczasowe

- TXT - tekstowe

- DAT - dane

- DOC - dokument (edytor WORD)

35. **Prompt, jak można zmienić:** PROMPT \$p\$g (\$p - aktualna ścieżka, \$g - znak >)

36. **Zmienne środowiskowe:**

Zmienna środowiskowa (ang. environment variable) to nazwana wartość, zazwyczaj zawierająca ciąg znaków, przechowywana i zarządzana przez powłokę.

Np. %COMSPEC%, %PATH%, %TEMP% i %TMP%

Polecenie SET wyświetla zmienne środowiskowe

W Windows: **Prawym przyciskiem myszy kliknij ikonę Mój komputer, a następnie kliknij polecenie Właściwości.**

Kliknij kartę Zaawansowane.

Kliknij przycisk Zmienne środowiskowe.

37. Strumienie, potoki, filtry. Filtry to FIND, SORT, MORE

Strumienie:

Oprócz opcji specyficznych dla każdego polecenia w DOS można podać dodatkowe parametry, określające pliki związane ze strumieniem wejściowym i wyjściowym programu.

>plik, >urządzenie - wypisanie wyników do podanego pliku lub urządzenia, skasowanie starej zawartości

>> "-" - dopisanie wyników do pliku lub urządzenia

<plik - czytanie danych dla programu z pliku zamiast z klawiatury

Przykłady:

DIR > prn

DIR *.pas > dane.txt

DIR *.pas >> dane.txt

TREE /F > katalog.txt

MORE < DIR

| - złożenie programów w potok - strumień wyjściowy programu jest łączony bezpośrednio ze strumieniem wyjściowym następnego

- stosowane do łączenia poleceń z filtrami (FIND, SORT, MORE)

%0 ... %9 - parametry formalne procesu wykonywanego w trybie tekstowym

Składanie poleceń: polecenie 1 | polecenie 2

DIR | MORE

DIR | SORT

DIR | SORT /+10 /R

DIR | SORT | MORE

DIR *.pas | SORT

TYPE Config.sys | FIND ".SYS" - wypisze wiersze zawierające .SYS

38. **Drzewo katalogów, wyświetlenie, zapisanie wyników do pliku tekstowego.**

TREE, TREE/F – z plikami, TREE/F > plik – do pliku

39. **Nazwy zbiorów ładowane do RAM w czasie inicjowania pracy DOS: command.com**

40. **Ile katalogów głównych może być na dysku, czy można usunąć katalog główny?**

Na dyskietce 1.2 MB - 224 nazwy, **na dysku twardym, niezależnie od pojemności, może być 512 nazw zbiorów i katalogów.**

Każdy katalog niższego rzędu może mieć dowolna ilość nazw innych zbiorów i katalogów

41. **Zasady tworzenia nazw zbiorów: nazwa do 8 znaków, rozszerzenie do 3**

42. **Podać 5 zastrzeżonych nazw zbiorów i 5 dowolnych rozszerzeń:**

Nazwy (urządzenia): A:, B:, C:, D: .. Z: - dyski twarde

CON: lub CON - konsola (monitor, klawiatura)

PRN:, PRN lub LPT1:, LPT1,

LPT2:, LPT2,

COM1 (AUX, AUX1), COM2,

NUL,

CLOCK\$

Rozszerzenia : COM, EXE, BAT, SYS, BAT, BIN, BMP, PAS...

43. **Co to jest struktura drzewiasta katalogów? Katalog główny, katalogi i podkatalogi**

44. **Co to są zbiory autoexec.bat i config.sys. Czy muszą być na dysku, jeżeli tak to gdzie. Jakie zadania spełniają. Przykłady zbiorów.**

Plik batchowy automatycznie uruchamiany przy starcie i plik konfiguracji systemu. Nie muszą być a jeśli są to w katalogu głównym.

Przykład pliku CONFIG.SYS:

DEVICE=C:\DOS\HIMEM.SYS (ładowanie ster. pamięci rozszerz.)

DOS=HIGH (ładowanie systemu oper. do pamięci HMA)

DOS=UMB (przygotowanie bloków UMB w pamięci górnej)

DEVICE=C:\DOS\EMM386.EXE 512 RAM (ładowanie sterownika pamięci stronicowanej)

DEVICE=C:\DOS\SETVER.EXE (definiowanie numeru wersji DOS, "szukanie" programów, które nie działają z daną wersją)

DEVICE=MOUSE.SYS (załad. sterownika myszy)

Przykład pliku Autoexec.bat

@ECHO OFF (wyłączenie echa poleceń - niewyświetlanie na ekranie)

CLS (kasowanie ekranu)

VERIFY ON (włączenie weryfikacji zapisu na dysk)

SET COMSPEC=C:\DOS\COMMAND.COM (tworzy zmienną środowiskową COMSPEC, definiującą procesor poleceń)

PATH C:\;C:\DOS;C:\UT (ścieżka przeszukiwania plików wykonywalnych)

PROMPT \$p\$q\$g (\$p - aktualna ścieżka, \$q - znak równości, \$g - znak >)

LOADHIGH KEYB PL.,C:\DOS\KEYBOARD.SYS (instaluje polską klawiaturę)

LOADHIGH doskey (edytor poleceń i makrodefinicji)

CALL startnet.bat (wywołanie pliku batchowego i powrót do Autoexec.bat)

VER (wersja DOS)

DATE (data)

TIME (czas)

45. Co to jest dysk wirtualny?

Dysk wirtualny - określenie zasobów pamięci masowej w komputerze niedostępnych bezpośrednio w systemie, lecz emulowanych przez oprogramowanie w taki sposób, jakby były fizycznie obecne.

Zazwyczaj, jako dyski wirtualne, podłącza się w systemie obraz płyty CD lub DVD (np. w formacie .iso lub .nra) lub udostępniane dyski sieciowe.

Może to być też fragment pamięci operacyjnej

Np. DEVICE=C:\DOS\RAMDRIVE.SYS 1200 512 128/E - instaluje sterownik dysku wirtualnego o pojemności 1200KB,

46. Jakie zbiory można uruchamiać w DOS i o jakich rozszerzeniach.

Priorytet wykonania, jeśli nie poda się rozszerzenia.

COM, EXE, BAT

47. Czy można odzyskać skasowane zbiory, kiedy to możliwe? Można zaraz po skasowaniu.

Polecenie UNDELETE

48. Czym różni się polecenie XCOPY od COPY?

XCOPY – polecenie zewnętrzne - kopiuje pliki i drzewa katalogów - rozszerzone, selektywne kopiowanie plików i katalogów

COPY - Kopiowanie plików lub dołączanie plików. Polecenie wewnętrzne

49. Dyskietka systemowa? – zawiera pliki/programy systemu operacyjnego